

บทที่ ๕

การดำเนินคดียาเสพติด

การดำเนินคดียาเสพติด เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปราบปรามยาเสพติด เพราะเป็นวิธีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายโดยกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีองค์กรที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจ, อัยการ, ศาลและราชทัณฑ์

การดำเนินคดียาเสพติดในประเทศไทย

งานในหน้าที่ของตำรวจ

กล่าวโดยทั่วไป ตำรวจมีหน้าที่ดังนี้คือ

๑. รักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
๒. ป้องกันมิให้มีการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย
๓. บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชน
๔. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม^๑

เมื่อตำรวจทราบว่ามีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด ตำรวจมีหน้าที่ทำการจับกุมผู้ต้องหาไว้ และมีอำนาจควบคุมไว้เพื่อทำการสอบสวน ในระหว่างการสอบสวนอาจอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว เมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ตำรวจก็มีหน้าที่ส่งคดี ซึ่งงานในหน้าที่ของตำรวจแต่ละขั้นตอน มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

^๑ พ.ต.ท.สำเริง สิงหะวาระ, ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (เล่ม ๑)
(กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๑.

การจับ

ในการจับตัวผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้คือ

"มาตรา ๘๖ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับนั้นไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

๑. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าถึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐
๒. เมื่อพบบุคคลนั้นกำลังพยายามกระทำความผิด หรือพบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
๓. เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี
๔. เมื่อมีผู้ขอให้จับโดยแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด และแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่จับด้วยตนเองไม่ต้องมีหมาย แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออกหมายจับได้ หรือจับได้ตามประมวลกฎหมายนี้"

"มาตรา ๘๑ จะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับ

๑. ในที่รโหฐาน เว้นแต่จะทำได้ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน
๒. ในพระราชวัง หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระมเหสีหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประทับหรืออยู่ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อน"

"มาตรา ๘๓ ในการจับนี้ เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับ ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้นั้นไปอยู่ที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายาม จะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับผู้นั้น"

"มาตรา ๔๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจะต้องทำโดยสุภาพ ถ้าคนผู้หนึ่งต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้ว ก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

การควบคุมตัว

เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้คือ

"มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับ เกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น"

มาตรา ๔๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้ เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามค่าไถ่การ และที่จะรู้ว่าตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของ เขาอยู่ที่ไหน เท่านั้น

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้ เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับกุมมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือมีเหตุจำเป็นเป็นอย่างอื่น จะยึดเวลา เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่า เหตุจำเป็น แต่มิให้เกินเจ็ดวัน

ถ้า เกิดความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล ให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตซึ่งผู้ต้องหานั้นไว้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูง เกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับ เกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสองสัปดาห์ และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสองสัปดาห์ และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่น นอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควร ก็ให้ส่งโอนไป"

การสืบสวนและการสอบสวน

การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (มาตรา ๒(๑๐) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การสืบสวน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตำรวจอาจจัดให้มีสายสืบ ซึ่งเป็นบุคคลในแขนงวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีเชื้อชาตราชการตำรวจ

โดยสายสืบเหล่านี้จะต้องขึ้นทะเบียนไว้กับกรมตำรวจ เพื่อสะดวกในการควบคุมและประสานงาน^๑

การสอบสวนหมายความถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (มาตรา ๒(๑๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ในกรุงเทพมหานคร ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญา ซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้ (มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ในการจับกุมผู้กระทำผิด การควบคุมตัวผู้ต้องหา และการสอบสวน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบต่าง ๆ ของกรมตำรวจด้วย

การปล่อยชั่วคราว

ในระหว่างการสอบสวน ตัวผู้ต้องหาเอง หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง มีสิทธิยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนขอให้ปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกันหรือมี

^๑ ธรรมนูญสุพรรณบุรีและอำนาจวิทย์ ชูวงศ์, การควบคุมยาเสพติดให้โทษในประเทศไทย (โรเนียว, ๒๕๑๘), หน้า ๑๑๘.

ประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาภิไค้

ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวนี้ มีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๗ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้คือ

"เมื่อมีคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าผู้ยื่นคำร้องนั้นจะเป็นผู้ต้องหาตนเอง หรือมีประโยชน์เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้อง นั้นไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว อำนาจสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ มีประกัน ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้มีอำนาจสั่ง คือ

๑. สารวัตร สารวัตรใหญ่มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ไม่เกิน ๗ ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เว้นแต่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท และมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว คดีความผิดตามพระราชบัญญัติฝิ่น ซึ่งฝิ่นหรือมูลฝิ่นของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๑,๐๐๐ กรัม ส่วนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษและคดีกึ่งกล่าวใน (๓), (๕) ให้ เสนอ

๒. ผู้กำกับการมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีอุกฉกรรจ์ คดีแปลกประหลาดกรีกโครม เป็นที่สนใจของประชาชน คดีเพลิงไหม้ที่มีราคาทรัพย์สิน เกินกว่าหนึ่งแสนบาทขึ้นไป คดีวางเพลิงและคดีใน (๕) และมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวคดีความผิดตามพระราชบัญญัติฝิ่น ซึ่งฝิ่นหรือมูลฝิ่นของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ กรัม หรือคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษซึ่งของกลางมี น้ำหนักไม่เกิน ๕๐๐ กรัม

๓. ผู้บังคับการมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีวางเพลิง และคดีใน (๕)

๔. ผู้บัญชาการมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว และสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวได้ทุกคดี เว้นแต่คดีใน (๕)

๕. คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เป็นอำนาจของกรมตำรวจ เป็นผู้สั่ง

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหรือตำแหน่งรองของตำแหน่งใด ให้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวได้เท่ากับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ให้สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลที่ไม่มีสารวัตรใหญ่กำหนดลำดับอาวุโสพนักงานสอบสวนไว้ ในกรณีที่สารวัตรใหญ่หรือสารวัตรไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอาวุโสตามลำดับที่กำหนดไว้่นั้น มีอำนาจพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวได้ตามอำนาจของสารวัตรใหญ่หรือสารวัตร

ในกรณีผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวชั้นใดก็ตามความในข้อนี้ เห็นควรไม่อนุญาตให้ประกัน ให้เสนอผู้มีอำนาจสั่งเห็นขึ้นไปที่อีกชั้นหนึ่ง หากผู้มีอำนาจเห็นชอบสมควรไม่อนุญาตให้ประกันอีก ก็ให้ปฏิบัติในการเสนอทำนองเดียวกันจนถึงผู้มีอำนาจ

อำนาจการสั่งปล่อยชั่วคราวดังกล่าวนี้ ถ้าคดีร้ายก็ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือสั่งไว้โดยเฉพาหรือพิจารณาสั่ง เป็นอย่างอื่นก็ได้ ให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้นหรือผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว เห็นควร เสนอผู้มีอำนาจเห็นขึ้นไปที่พิจารณาสั่งการ เป็นพิเศษ ก็ให้เสนอความเห็นขึ้นไปได้" °

การสั่งคดี

เมื่อการสอบสวนได้สิ้นสุดลง พนักงานสอบสวนจะต้องทำความเข้าใจตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๓
ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๓.

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวได้ ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ให้ขอเอง หรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่แล้ว (มาตรา ๑๔๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การสั่งคดีของตำรวจนครบาล มีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยอำนาจการสั่งคดีของตำรวจนครบาล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๓ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้คือ ข้อ ๒๓๖ ก. คดีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง

๑. สารวัตร สารวัตรใหญ่หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี ปรับไม่เกิน ๑๔,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นคดีต้องหาประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเกินกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปให้เสนอ และมีอำนาจสั่งคดีความผิดตามพระราชบัญญัติฝิ่น ซึ่งฝิ่นหรือมูลฝิ่นของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๑,๐๐๐ กรัมกับคดีความผิดตามพระราชบัญญัติสุราของกลางไม่เกิน ๓๐๐ ลิตร

๒. ผู้กำกับการหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๕ ปี ปรับไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็นคดีต้องหาประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปให้เสนอและมีอำนาจสั่งคดีความผิดตามพระราชบัญญัติฝิ่น ซึ่งฝิ่นหรือมูลฝิ่นของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๕,๐๐๐ กรัม กับคดีความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา ของกลางกว่า ๓๐๐ ลิตร ขึ้นไป

๓. ผู้บังคับการหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งฟ้องได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒๓๖

๔. ผู้บัญชาการหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งคดีได้ทุกคดี ยกเว้นคดีที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒๓๖

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหรือตำแหน่งรอง (ยกเว้นตำแหน่งรองสารวัตร) ของตำแหน่งใด ให้มีอำนาจสั่งฟ้องได้เท่ากับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ข. คดีที่มีความเห็นควรงั่งไม่ฟ้อง

๑. สารวัตร สารวัตรใหญ่ หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดีความผิดลหุโทษ หรือคดีที่อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท และมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องความผิดตามพระราชบัญญัติดิน ซึ่งดินหรือมูลดินของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๕๐๐ กรัม กับความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา ซึ่งสุราของกลางไม่เกิน ๑๐๐ ลิตร

๒. ผู้กำกับหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องคดีความผิด ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้เป็นคดีต้องหาประทุษร้ายต่อทรัพย์ เกินกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ให้เสนอและมีอำนาจสั่งไม่ฟ้องความผิดตามพระราชบัญญัติดิน ซึ่งดินหรือมูลดินของกลางมีน้ำหนักไม่เกิน ๕๐๐ กรัม กับคดีความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา ซึ่งสุราของกลางไม่เกิน ๓๐๐ ลิตร

๓. ผู้บังคับการหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒๗๗

๔. ผู้บัญชาการหรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องได้ทุกคดียก เว้นคดีที่บัญญัติไว้ในข้อ ๒๗๗

ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหรือตำแหน่งรอง (ยกเว้นตำแหน่งรองสารวัตร) ของตำแหน่งใด มีอำนาจสั่งไม่ฟ้อง เท่ากับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ข้อ ๒๗๗ อำนาจสั่งฟ้องและสั่งไม่ฟ้องคดีดังกล่าวในข้อ ๒๗๖ นั้น ถ้เป็นคดีแปลกประหลาดกรณีโครม เป็นที่สนใจของประชาชน คดีการเมือง คดีที่ผู้ต้องหาเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา องคมนตรี บุคคลในคณะรัฐบาล บุคคลในคณะทูตหรือกงสุล สมาชิกวุฒิสภา หรือผู้ต้องหาที่เป็นข้าราชการประจำการตั้งแต่ชั้นตรีขึ้นไป หรือผู้ต้องหาเป็นข้าราชการทหารหรือตำรวจประจำการ เหล่านี้ให้เสนอกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่ง เว้นแต่ความผิดนั้น ๆ จะอยู่ในอำนาจศาลแขวงและผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหา ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาไปยังผู้ว่าคดี เพื่อฟ้องด้วยวาจาต่อไป หรือคดีนั้นอยู่ในอำนาจพนักงาน

สอบสวนเปรียบเทียบได้ ซึ่งผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ ก็ได้
 คำเนิการ เปรียบเทียบให้เสร็จสิ้น เสร็จแล้วรายงานผลให้กรมตำรวจทราบโดยความ
 ทั้งนี้ไม่เป็นเหตุยกเว้นการรายงานความตามระเบียบ

ข้อ ๒๙๕ คดีที่เห็นควรงดการสอบสวน หรือมีความเห็นควรให้งดการ
 สอบสวน ให้ถืออนุโลมตามอำนาจที่ระบุไว้ในอำนาจการสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวแล้วข้างต้น

ข้อ ๒๙๘ การมีความเห็นควรสั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง หรือให้งดการสอบสวน
 หรือควรให้งดการสอบสวนดังใดระบุไว้แล้วนั้น ผู้มีอำนาจสั่งจะมอบหมายให้ตำแหน่ง
 ผู้ช่วยหรือตำแหน่งรองของตนสั่งแทนก็ได้ ทั้งนี้เว้นแต่ตำแหน่งรองสารวัตร

ข้อ ๒๙๐ คดีใดที่ผู้มีอำนาจเห็นอสังไว้โดยเฉพาะ ให้ปฏิบัติอย่างไรก็ต้อง
 ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น หรือคดีที่ได้กำหนดให้มีอำนาจสั่งได้ แต่มีปัญหาหรือเห็นว่า เป็นคดี
 ที่มีเหตุพิเศษอยู่ในลักษณะคดีหรือเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาก็ตาม ผู้มีอำนาจสั่งคดีได้พิจารณา
 เห็นว่าผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปสมควรจะไต่ทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการพิเศษ ก็ได้เสนอได้

การสั่งคดีของตำรวจภูธร มีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑/๒๕๐๘
 เรื่องระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนคร และจังหวัด
 ธนบุรี ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘ ข้อ ๗ และข้อ ๘ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้คือ

ก. คดีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง

(๑) พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งคดีเฉพาะคดีอาญาที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจ
 เปรียบเทียบได้

ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยอำนาจการสั่งคดีของตำรวจนครบาล (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๑๓ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๓.

(๒) ผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๒๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๒) แต่ถ้าเป็นคดีต้องหาประหารชีวิตหรือทรัพย์สินเกินกว่า ๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป ให้เสนอผู้กำกับตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาการแทน เป็นผู้สั่ง

(๓) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจสั่งคดีได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๒)

(๔) ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจสั่งคดีได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๒)

(๕) ผู้บัญชาการตำรวจภูธร รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจภูธร มีอำนาจสั่งคดีได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๒)

(๖) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำ อันเป็นคอมมิวนิสต์ ให้เสนอตามลำดับจนถึงกรมตำรวจ เป็นผู้สั่ง

ข. คดีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง

(๑) ผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หรือผู้รักษาการแทน มีอำนาจสั่งคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และคดีความผิดฐานประหารชีวิตหรือทรัพย์สินไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

(๒) ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจสั่งได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๓)

(๓) ผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจสั่งได้ทุกคดี เว้นแต่คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับการกระทำ อันเป็นคอมมิวนิสต์

(๔) ผู้บัญชาการตำรวจภูธร รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจภูธร มีอำนาจสั่งได้ทุกคดี เว้นแต่คดีที่ระบุไว้ตาม (๓)

- ส่วนงานการสอบสวนซึ่งผู้มีอำนาจสั่งการมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องตามข้อ ๗
- ข. (๑) ให้เสนอผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดตรวจพิจารณาก่อนส่งไปยังพนักงานอัยการ
- ข้อ ๘ อำนาจการสั่งคดีของผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอที่มีศาลจังหวัดตั้งอยู่

สถานีภูธรอำเภอใดที่มีศาลจังหวัดอยู่ในเขตอำนาจนอกจากอำเภอเมือง ให้ผู้บังคับกองสถานีตำรวจภูธรอำเภอ หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจ เฉพาะในการตั้งปล่อยชั่วคราว การสั่งฟ้องและการกันผู้ต้องหา เป็นพยานได้ เท่ากับผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด^๑

งานในหน้าที่ของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการคือ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ เช่นนั้นก็ไ้ (มาตรา ๒ (๕) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๕๘ ดังนี้คือ

(๑) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(๒) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวงกับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งบัญญัติว่า เป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

^๑ พ.ศ.ศ. กลยุทธ์ แก้วพันธุ์, กฎหมายและระเบียบสำหรับพนักงานสอบสวน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๘), หน้า

(๓) ในคดีแพ่งหรืออาญา ซึ่งเจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ก็ดี หรือในคดีแพ่งหรืออาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมกับเจ้าพนักงานกระทำการในหน้าที่ราชการก็ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่างก็ได้

(๔) ในคดีแพ่งที่เทศบาลหรือสุขาภิบาล เป็นโจทก์หรือ เป็นจำเลย ซึ่งมีใช้เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(๕) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคล ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือ เป็นจำเลย และมีใช้ เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

(๖) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้ โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควร พนักงานอัยการมีอำนาจ เป็นโจทก์ก็ได้

(๗) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลใดโดยลำพัง ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

(๘) ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มีให้ เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล (มาตรา ๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) และคดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลนั้น จะต้องได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน (มาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เมื่อพนักงานอัยการได้รับความเห็น เรื่องการสั่งคดีและสำนวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้คือ

- (๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป
- (๒) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้อง และฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

- (ก) สั่งตามความเห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป
- (ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีอาชญากรรม ซึ่งผู้ตายถูก เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ เจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีหรือผู้รักษาการแทน เท่านั้น มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

เรื่องการสั่งคดีของพนักงานอัยการ มีบัญญัติอยู่ในมาตรา ๑๘๕ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา ดังนี้คือ

"ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุง เทพธนบุรี ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไป เสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไป เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาด้บังัญัติไว้ ในมาตรา ๑๘๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ในนครหลวงกรุง เทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย่งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการ เพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมี เหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ และถอนฎีกาโดยอนุโลม"

นอกจากนั้น ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ เรื่องนี้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๑๔๗ อีกด้วย กล่าวคือ

มาตรา ๑๔๖ บัญญัติว่า "ให้แจ้งคำสั่ง ศึกษาค้นไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี" และ

มาตรา ๑๔๗ บัญญัติว่า "เมื่อมีคำสั่ง ศึกษาค้นไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวน เกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้"

นอกจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ในการปฏิบัติราชการ เกี่ยวกับการสั่งคดีอาญา ในกองคดี กรมอัยการ ยังจะต้องดำเนินการตามคำสั่งกรมอัยการที่ ๑๖๓/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๒ เรื่องกำหนดระเบียบปฏิบัติในกองคดี กรมอัยการ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๒ เป็นต้นมา ดังต่อไปนี้ด้วยคือ

๑. ให้เจ้าหน้าที่สารบบ เสนอสำนวนต่อผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบ เพื่อจ่ายไปยังกองต่าง ๆ ตามเขตอำนาจที่รับผิดชอบ
๒. ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องตามความเห็นของพนักงานสอบสวน ให้หัวหน้ากอง เป็นผู้ออกคำสั่งฟ้อง และคำสั่งดังกล่าว เป็นยุติ
๓. ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้อง แย้งความเห็นของพนักงานสอบสวน ให้ผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ออกคำสั่งฟ้อง และคำสั่งดังกล่าว เป็นยุติ หากผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้อัยการพิเศษฝ่ายคดี เป็นผู้พิจารณาสั่ง
๔. ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แล้วให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ หากผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้อัยการพิเศษฝ่ายคดี เป็นผู้พิจารณาสั่ง

อนึ่ง ก่อนที่จะออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายป่าไม้ ฐานทำหรือมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือความผิดตามกฎหมายศุลกากร ฐานนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสินค้าหลบหนีภาษีรายใหญ่มีของกลาง เป็นจำนวนมาก หรือก่อนที่จะออกคำสั่งไม่ฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ซึ่งของกลางมีมูลค่าตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป คดีที่ผู้ต้องหาไม่มีอิทธิพลและคดีที่ประชาชนสนใจ ให้เสนอสำนวนพร้อมด้วยบันทึกความเห็นแยกต่างหากจากสำนวนไปยังอธิบดี เพื่อพิจารณา

๕. ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ให้หัวหน้ากอง เป็นผู้พิจารณาสั่ง

๖. หนังสือที่ออกในนามกองคดี ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือที่ มท.๑๐๑/ว.๑๓ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๐

บันทึกคำพิพากษาประจำวัน ให้ผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดีผู้รับผิดชอบ เป็นผู้ลงนาม

บรรดาคำสั่ง หรือระเบียบอื่น ๆ ซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้คำสั่งหรือระเบียบนี้ ปฏิบัติแทน ๑

สำหรับการดำเนินคดีของพนักงานอัยการในส่วนภูมิภาคนั้น มีคำสั่งกรมอัยการที่ ๒๕/๒๕๒๓ เรื่องระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีของพนักงานอัยการในส่วนภูมิภาคและ

๑ คำสั่งกรมอัยการที่ ๑๒๓/๒๕๒๒ เรื่องกำหนดระเบียบปฏิบัติในกองคดีกรมอัยการ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๒.

ในเขตท้องที่ศาลจังหวัดมีนบุรี พ.ศ. ๒๕๒๓ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๓ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓ เป็นต้นมา กำหนดหลักเกณฑ์ให้ถือปฏิบัติสำหรับคดีอาญา ดังต่อไปนี้คือ

๑. ให้เจ้าหน้าที่สารบบ เสนอสำนวนต่ออัยการจังหวัดเพื่อส่งจ่ายสำนวนให้แก่พนักงานอัยการ

๒. ให้อัยการเจ้าของสำนวนตรวจพิจารณาแล้วทำความเห็นเสนอต่อรองอัยการจังหวัด เพื่อรองอัยการจังหวัดจะไต่พิจารณามีคำสั่งในคดีนั้น หรือทำความเห็นเสนอต่ออัยการจังหวัดอีกชั้นหนึ่งแล้วแต่กรณี

๓. สำหรับสำนวนคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ลักษณะ ๕ ทุกหมวด ลักษณะ ๑๐ ทุกหมวด ลักษณะ ๑๒ หมวด ๑, ๒, ๖, ๗ และ ๘ ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียว หรือมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๗ ปี และสำนวนคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาภาค ๓ ให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

ก) ในกรณีที่รองอัยการจังหวัดมีความเห็นควรสั่งฟ้องตรงตามความเห็นของอัยการเจ้าของสำนวน และมีโต้แย้งกับความเห็นของพนักงานสอบสวนให้รองอัยการจังหวัดเป็นผู้ออกคำสั่งฟ้อง คำสั่งดังกล่าวให้เป็นอันยุติ และให้รองอัยการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในการร่างฟ้อง แล้วเสนออัยการจังหวัดเพื่อทราบ

ข) ในกรณีที่รองอัยการจังหวัดมีความเห็นควรสั่งฟ้อง แยกความเห็นของอัยการเจ้าของสำนวน หรือแย้งกับความเห็นของพนักงานสอบสวนให้รองอัยการจังหวัดทำความเห็นเสนออัยการจังหวัดเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป

ค) ในกรณีที่รองอัยการจังหวัดมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้รองอัยการจังหวัดทำความเห็นเสนออัยการจังหวัดเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป

ง) ในกรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรให้แจ้งการสอบสวน ให้สอบสวนต่อไป หรือให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ให้รองอัยการจังหวัดมีอำนาจพิจารณาสั่งการ

๔. สำหรับสำนวนคดีความผิดนอกเหนือจากที่ไต่กล่าวไว้ในข้อ ๓ ให้อัยการเจ้าของสำนวนเสนอสำนวนต่อรองอัยการจังหวัดเพื่อทำความเห็นเสนออัยการจังหวัดต่อไป

๑๘๘
๕. ส่วนวนคดีเปรียบเทียบปรับ ให้อยู่ในอำนาจของรองอัยการจังหวัดที่จะเป็นผู้พิจารณาสั่งการ

๖. ก่อนที่จะออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายป่าไม้ฐานทำหรือมีไม้หวงห้ามไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือความผิดตามกฎหมายศุลกากรฐานนำเข้า หรือส่งออกซึ่งสินค้าหลบหนีภาษีรายใหญ่ของกลาง เป็นจำนวนมาก หรือก่อนจะมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ซึ่งของกลางมีมูลค่าตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป คดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล หรือคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ให้เสนอสำนวนพร้อมด้วยบันทึกความเห็นแยกต่างหากจากสำนวนไปยังกรมอัยการ เพื่อพิจารณา

บรรดาระเบียบหรือคำสั่งของกรมอัยการในส่วนที่มีกล่าวไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้เป็นอันยกเลิก

ระเบียบนี้ให้ใช้ในที่ทำการอัยการจังหวัด ที่ทำการอัยการประจำศาลจังหวัด ที่ทำการอัยการประจำศาลแขวง ที่ทำการอัยการประจำศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด และที่ทำการอัยการประจำศาลจังหวัดมีนบุรี^๑

การดำเนินคดียาเสพติดในศาล

ศาลหมายความถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอื่นเกี่ยวกับคดีอาญา (มาตรา ๒(๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ศาลยุติธรรมตามพระราชธรรมนูญศาลยุติธรรม แบ่งออกเป็นสามชั้น คือ

(๑) ศาลชั้นต้น

(๒) ศาลอุทธรณ์

^๑วารสารอัยการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๓, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๕๐ - ๕๑.

- (๓) ศาลฎีกา (ศาลสูงสุด)
(มาตรา ๒ แห่งพระราชธรรมนูญศาลยุติธรรม)

ศาลชั้นต้น

- (๑) สำหรับกรุงเทพมหานคร ได้แก่
(ก) ศาลแขวง
(ข) ศาลจังหวัดมีนบุรี
(ค) ศาลแพ่งชนบุรีและศาลอาญาชนบุรี
(ง) ศาลแพ่งและศาลอาญา
- (๒) สำหรับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่
(ก) ศาลแขวง
(ข) ศาลจังหวัด

(มาตรา ๓ แห่งพระราชธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖)
พ.ศ. ๒๕๒๐)

การดำเนินคดีในศาลอาญาหรือศาลจังหวัด

การดำเนินคดีในศาลอาญาหรือศาลจังหวัดนั้น จะต้องปฏิบัติตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ พนักงานอัยการจะต้องทำคำฟ้อง เป็นหนังสือ
และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

- (๑) ชื่อศาลและวัน เดือน ปี
(๒) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ ผู้ใด จำเลย และฐานความผิด
(๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์
(๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(๕) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร เทาที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้คือ

(๖) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(๗) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์ฟ้อง

(มาตรา ๑๕๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ถ้าจำเลย เคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ เพราะได้กระทำความผิดมาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลยฐานไม่เช็ดทลอบ ให้กล่าวมาในฟ้อง (มาตรา ๑๕๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับกันไป (มาตรา ๑๖๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

คำฟ้องนั้น พนักงานอัยการจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้น และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา ๑๖๒ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว (มาตรา ๑๖๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) หลังจากนั้นศาลก็จะทำการพิจารณาและสืบพยาน

การพิจารณาและการสืบพยานในศาล ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้ และดำเนินการพิจารณาต่อไป (มาตรา ๑๗๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การสืบพยาน ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือโจทก์เป็นผู้นำพยานเข้าสืบก่อน เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว ให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปากหรือหนังสือ หรือทั้งสองอย่างและในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยาน หรือทำการอะไรอีก จะสั่งคดีสืบพยานหรือการนั้นเสียก็ได้ (มาตรา ๑๗๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

เมื่อเสร็จการพิจารณาแล้ว ศาลก็จะพิพากษาหรือสั่งตามรูปความให้ศาลอ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณาหรือภายในเวลาสามวัน นับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจกรายงานเหตุนั้นไว้ เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ (มาตรา ๑๘๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องมีข้อความสำคัญเหล่านี้เป็นอย่างน้อย คือ

- (๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (๒) คดีระหว่างใครโจทก์ ใครจำเลย
- (๓) เรื่อง
- (๔) ข้อหาและคำให้การ
- (๕) ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ
- (๖) เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
- (๗) บทมาตราที่ยกขึ้นปรับ
- (๘) คำชี้ขาดให้ยกฟ้องหรือลงโทษ
- (๙) คำวินิจฉัยของศาลในเรื่องของกลาง หรือในเรื่องฟ้องทางแพ่ง

คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำเป็นต้องมี (๔) (๕) และ

(๖)

(มาตรา ๑๒๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป

(มาตรา ๑๒๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

การดำเนินคดีในศาลแขวง

สำหรับการดำเนินคดีในศาลแขวงจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๘, พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๓ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๘ บัญญัติว่า ให้นำวิธีพิจารณาความอาญามาบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับในศาลแขวง แต่ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้บังคับ ให้คงใช้กฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งบังคับ ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

หลักเกณฑ์การดำเนินคดีในศาลแขวงที่แตกต่างไปจากศาลอาญาหรือศาลจังหวัด มีอยู่หลายประการที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ คือ

๑. การคัดฟ้อง เป็นวิธีการเฉพาะของวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๘ ดังนี้ คือ

“ในการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาคำพิพากษาได้ เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ส่งตัวผู้ต้องหาพร้อม

ด้วยส่วนงานการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล
 แขวงให้ทันภายในกำหนดเวลา เจ็ดสิบสองชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ แต่มี
 ใหนักับ เวลา เดินทางตามปกติที่น่าตัวผู้ต้องหาจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน
 จากที่ทำการของพนักงานสอบสวนและหรือจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาล
 เข้าในกำหนดเวลา เจ็ดสิบสองชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันภายในกำหนด
 เวลาดังกล่าวในวรรคแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณียื่น
 คำร้องต่อศาล เพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกคราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสาม
 คราว ในการวินิจฉัยคำร้อง เช่นว่านี้ ถ้ามีการขอให้ซึ่งผู้ต้องหาด้วย หรือผู้ต้องหา
 แสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และ
 ศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียก
 พยานมา เบิกความประกอบก็ได้

เมื่อศาลอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสามคราวแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือ
 พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น
 ศาลจะอนุญาตตามขอนั้นได้ก็ต่อ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึง
 เหตุจำเป็น และนำพยานมา เบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ถ้ามีการขอให้
 ซึ่งผู้ต้องหาด้วย หรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาลให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้าน
 ประการใดหรือไม่ ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้คราว
 ละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว

ผู้ต้องหาจะแต่งตั้งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้าน และซักถามพยานก็ได้"

ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดี เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๗ เว้น
 แต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ (มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง
 และวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๕)

๒. การฝากขัง มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๘ ดังนี้คือ

"ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาคriminalพิพากษาได้นั้น การควบคุมตัวผู้ต้องหาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคriminalความอาญา แต่กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เกินกว่ากำหนดเวลาดังกล่าวในมาตรา ๗ วรรคหนึ่งมิได้

ถ้าผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณีนำผู้ต้องหามาส่งศาลพร้อมกับยื่นคำขอฉุดฟ้อง และขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ แต่ถ้าผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำมาศาลได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการขออนุญาตศาลรวมมาในคำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา โดยมีพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลในเหตุที่ไม่อาจนำผู้ต้องหามาศาลได้ในกรณีศาลสั่งอนุญาตให้ฉุดฟ้อง ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฉุดฟ้อง

คำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหา จะขอรวมมาในคำร้องขอฉุดฟ้องก็ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งผู้ต้องหาไปอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามเดิมก็ได้ กรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหา หรือมีคำสั่งให้ส่งผู้ต้องหาไปอยู่ในความควบคุมของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เกินกว่า เวลาที่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคriminalความอาญากำหนดไว้มิได้

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนอำนาจของศาลที่จะสั่งให้ปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราว"

๓. การฟ้องคดีและการให้การของจำเลย มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๘ ดังนี้

๑๘๖

"ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการจะฟ้องคว่ำวาจาหรือ เป็นหนังสือก็ได้ แต่ถ้าจำเลยร้องขอหรือศาล เห็นสมควรจะสั่งให้ฟ้อง เป็นหนังสือก็ได้

การฟ้องคว่ำวาจานั้น ให้โจทก์แจ้งศาลถึงชื่อโจทก์ ชื่อที่อยู่ และสัญชาติ ของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพอสสมควร เท่าที่จะให้ จำเลยเข้าใจข้อหาได้ก็ และมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้น เป็น ความผิด

จำเลยจะให้การคว่ำวาจาหรือ เป็นหนังสือก็ได้

ในกรณีที่ฟ้องหรือให้การคว่ำวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐาน และให้คู่ความลงชื่อไว้

คำเบิกความของพยาน ให้ศาลบันทึกสารสำคัญโดยย่อ และให้พยานลงชื่อไว้"

ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปยัง พนักงานอัยการ เพื่อฟ้องศาลโดยมีต้องทำการสอบสวน และให้ฟ้องคว่ำวาจา ให้ศาล ถามผู้ต้องหาว่าจะให้การประการใด และถ้าผู้ต้องหายังให้การรับสารภาพ ให้ศาลบันทึก คำฟ้อง คำรับสารภาพ และทำคำพิพากษาในบันทึกฉบับเดียวกัน แล้วให้โจทก์จำเลยลง ชื่อไว้ในบันทึกนั้น ถ้าผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ให้ศาลสั่งให้พนักงานอัยการรับตัวผู้ต้องหา คืนเพื่อดำเนินการต่อไป

(มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคความอาญา ในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๘๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคความ อาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗)

๔. การดำเนินการพิจารณาและการพิพากษา มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ใน

มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง ดังนี้คือ

"ให้ศาลแขวงดำเนินการพิจารณาโดยเร็ว คำสั่งหรือคำพิพากษาจะกระทำ
คว่ำวาทก็ได้ แต่ให้ทำบันทึกไว้พอได้ใจความ"

๕. อำนาจพิจารณาพิพากษา ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา
ซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหก
หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลแขวงเห็นว่า ควรลงโทษจำคุกจำเลยเกินหกเดือน
หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด
หรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กำหนดแล้ว ก็ให้มีอำนาจพิพากษาได้ แต่จะต้องให้ผู้พิพากษา
อีกอย่างน้อยหนึ่งคนตรวจสอบและลงลายมือชื่อในคำพิพากษา เป็นองค์คณะด้วย

(มาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๒)

การดำเนินคดีในศาล เด็กและเยาวชน

ส่วนการดำเนินคดีในศาล เด็กและเยาวชนนั้นจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔, พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและ
เยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔, พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.
๒๕๐๖, ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๖๓ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและ
เยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖

"เด็ก" หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า เจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกินกว่า
สิบสี่ปีบริบูรณ์

"เขาวชน" หมายความว่า บุคคลอายุ เกินกว่าสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

(มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเด็กและเขาวชน พ.ศ. ๒๔๕๔)

เนื่องจาก เด็กและเขาวชนมีสภาพจิตใจและร่างกายตลอดจนความรู้สึกนึกคิดแตกต่างจากผู้ใหญ่ การดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและเขาวชนจึงต้องมีหลักเกณฑ์ โดยเฉพาะดังนี้

๑. การจับกุมและการสอบสวน มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเขาวชน พ.ศ. ๒๔๕๔ แกะไขโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเขาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖ ดังนี้คือ

"เมื่อมีการจับกุม เด็กหรือ เขาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และคดีนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลคดีเด็กและเขาวชน ให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมหรือควบคุม เด็กหรือเขาวชนนั้น แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กที่ เด็กหรือ เขาวชนนั้นอาศัยอยู่โดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นว่านี้ พนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเขาวชนให้เสร็จภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือ เขาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กหรือเขาวชนนั้นแล้ว ให้ส่งตัวเด็กหรือ เขาวชนนั้นไปยังสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็ก ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กดังกล่าวจะควบคุมตัว เด็กหรือ เขาวชนนั้นไว้ยังสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กก็ได้ หรือจะปล่อยตัวไปชั่วคราวโดยมอบตัว เด็กให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเขาวชนอาศัยอยู่โดยไม่มีการประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัว เด็กหรือ เขาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรก็ได้"

ส่วนการสอบสวนนั้น ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา"

๒. การควบคุมตัวและการปล่อย มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรมคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรมคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖ ดังนี้คือ

"เมื่อมีการจับกุม เด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้ทันภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม

ในกรณีที่เกิดความจำเป็น ไม่สามารถฟ้อง เด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลให้ทันภายในกำหนดดังกล่าวตามวรรคแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอปล่อยตัวไปได้อีกคราวละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว

เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวครบสองคราวแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อขอปล่อยตัวไปได้อีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมา เบิกความประจักษ์เป็นที่ยอมรับแก่ศาล ในกรณีเช่นนี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวไปได้อีกคราวละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว เว้นแต่คดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยตัวก็คราวก็ได้

เด็กหรือ เยาวชนซึ่งต้องหาจะตั้งที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งท้องที่นอก เขตอำนาจของศาลคดีเด็กและ เยาวชน เป็นผู้ดำเนินการสอบสวน"

๓. การทำรายงานการสืบเสาะและวิธีปฏิบัติต่อ เด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้อง
มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน
พ.ศ. ๒๕๔๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๐๖ ดังนี้คือ

"เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กได้รับตัว
เด็กหรือเยาวชนตามความในมาตรา ๒๕ แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปนี้

๓.๑ สั่งให้พนักงานคุมประพฤติ (พนักงานควบคุมและสอดส่องความ
ประพฤติของ เด็กและ เยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้) สืบเสาะข้อเท็จจริง
ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๔(๑) (เรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษา
อบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและฐานะของ เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่า
กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลที่
เด็กหรือ เยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวง เกี่ยวกับ เด็กหรือ เยาวชนนั้น
รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตาม
ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็ก เห็นว่าการสืบเสาะ
ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดี จะสั่งการสืบเสาะ เฉพาะข้อเท็จจริงนั้น เสียก็ได้
แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องด้วย

๓.๒ ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะ เพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามที่
ระบุไว้ในมาตรา ๔(๑) และแสดงความเห็น เกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำของ เด็ก
และเยาวชน ซึ่งกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยัง
พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้อง เด็กหรือ
เยาวชนในศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลด้วย

๓.๓ ในกรณีที่ไม่ได้ปล่อยตัว เด็กหรือ เยาวชนไปชั่วคราว หรือไม่ได้
มอบตัว เด็กหรือ เยาวชนไว้กับบุคคลหรือองค์การที่เห็นสมควรตามความในมาตรา ๒๕
ให้จัดการกับ เด็กหรือ เยาวชนดังต่อไปนี้

ก. ทำความสะอาดและ เปลี่ยน เครื่องแต่งตัว

ข. ให้แพทย์ตรวจร่างกาย และถ้าจำเป็นหรือเห็นสมควรให้ตรวจจิตใจ
ด้วย

ค. ถ้าปรากฏว่า เด็กหรือ เยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับ การรักษาพยาบาลก่อนดำเนินการใด ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องด้วย"

๔. การฟ้องคดีและการควบคุมในสถานพินิจ ถ้าผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ผู้เสียหายจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กที่ เด็กหรือ เยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจก่อน หากผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กไม่อนุญาตให้ฟ้องร้อง ผู้เสียหายจะร้องขอต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กมาสอบถาม แล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาล เช่นว่านี้ให้ เป็นที่สุด (มาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี เด็กและ เยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔)

ถ้าพนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้อง ก็ไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กแต่อย่างใด

ในกรณีที่ปรากฏตามส่วนการสอบสวนว่า เด็กหรือ เยาวชนได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจ และคุ้มครอง เด็กพิจารณาโดยคำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมของ เด็กหรือ เยาวชนแล้ว เห็นว่า เด็กหรือ เยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องร้อง และ เด็กหรือ เยาวชนนั้นก็ยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือสำนักงานคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กด้วยแล้ว ก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครอง เด็กแล้วแต่กรณี แจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการ เห็นชอบด้วย ก็ให้มีอำนาจที่จะสั่งไม่ฟ้อง เด็กหรือ เยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้ เป็นที่สุด

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กตามที่กล่าวมาแล้ว ให้มีกำหนดเวลาตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็ก แล้วแต่กรณีเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสองปี

อย่างไรก็ดี บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

๕. การปล่อยชั่วคราว มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ดังนี้คือ

"ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ถ้าศาลเห็นสมควร ศาลจะสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่ง เช่นว่านี้ ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจ คณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็ก หรือผู้ปกครองสถานที่ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนมาสอบถาม แล้วแต่กรณี"

๖. การพิจารณาพิพากษาคดี ศาลคดีเด็กและเยาวชนต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคน และผู้พิพากษาสมทบอีกสองคน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นสตรีหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ ส่วนการพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาที่มีเสียงข้างมาก เป็นองค์คณะพิพากษาคดีได้ (มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖)

เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอื่นกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จะต้องมีการปรึกษากฎหมาย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตนเอง เกี่ยวกับทนายความในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ เว้นแต่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ต้องการ และศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก่คดี จะไม่แต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ก็ได้

(มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔) แก้ไข โดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อ เมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจหรือคณะกรรมการพินิจ และคุ้มครองเด็ก เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้ว (มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔) ในกรณีที่ศาลเห็นว่าความผิดคดีแห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาเด็ดขาด ศาลจะมีคำสั่งชั่วคราวให้ปล่อยตัวจำเลยไป หรือจะส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจ หรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กแห่งหนึ่งแห่งใดชั่วคราว หรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ (มาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔)

ในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว และภายหลังความปรากฏแก่ศาลโดยศาลทราบเองหรือจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กหรือผู้ปกครองโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรมว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดนั้น มีอำนาจที่จะแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ และถ้าการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น เป็นผลร้ายแก่จำเลยมากขึ้น จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งที่แก้ไข เปลี่ยนแปลงนั้นต่อไป (มาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔)

ในกรณีที่ศาลปล่อยเด็กหรือเยาวชนไป เพราะไม่มีความผิด ถ้าศาลเห็นว่าควรจรวางเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นด้วย เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของ เด็กหรือเยาวชนนั้นเอง ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้คือ

๑. ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใด ๆ อันจะจงใจให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติชั่ว
๒. ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลาค่าคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

๓. ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนคบหาสมาคมกับบุคคล หรือประเภทบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร
๔. ห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนกระทำการใด ๆ อันจะจูงใจให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติชั่ว
๕. ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ เป็นครั้งคราว
๖. ให้เด็กหรือเยาวชนไปศึกษาหรือประกอบอาชีพ เป็นกิจจะลักษณะ

ในกรณีศาลสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา นี้ ให้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจสอดส่องด้วย

ระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามมาตรานี้ จะต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้น จะมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการอบรมในสถานพินิจหรือสำนักงานของคณะกรรมการพินิจและคุ้มครองเด็กแห่งหนึ่งแห่งใด เป็นเวลาไม่เกินกว่าหนึ่งปีก็ได้

ในปัจจุบันนี้ การดำเนินคดีในศาลอาญาและศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ และศาลแขวงธนบุรี จะมีพนักงานคุมประพฤติดำหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวจำเลย ซึ่งมีโซ่เด็กหรือเยาวชน แล้วทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอศาล ซึ่งรายงานการสืบเสาะและพินิจนี้สามารถช่วยให้ศาลทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวจำเลย ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาล เป็นอันมาก ช่วยให้ศาลพิพากษาคดีได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับจำเลยเป็นราย ๆ ไป การนำระบบคุมประพฤตินี้ไปใช้ในประเทศไทย จึงเท่ากับว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยได้พัฒนารุดหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง ในการนี้หากจะได้นำเอาระบบคุมประพฤตินี้ไปใช้ในศาลทั่วราชอาณาจักรได้โดยเร็ว เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยทั่วไปอย่างเสมอหน้ากันไว้ ก็จะเป็นการพัฒนาครั้งสำคัญในกระบวนการยุติธรรมของเราที่เกี่ยวข้อง

พนักงานคุมประพฤติ (ผู้ใหญ่) เป็นข้าราชการตุลาการในกระทรวงยุติธรรม สังกัดสำนักงานคุมประพฤติกลาง สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีขึ้นตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา

พ.ศ. ๒๕๒๒

การอุทธรณ์

เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว คู่ความมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เว้นแต่จะตองห้ามอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น (มาตรา ๑๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

คำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่จะอุทธรณ์ได้ก็คือคำพิพากษา ในปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่

๑. จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก
๒. จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแต่ศาลรอกการลงโทษไว้
๓. ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอกการกำหนดโทษไว้
๔. จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับ เกินกว่าห้าร้อยบาท (มาตรา ๑๕๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ในคดีซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ ถ้าผู้พิพากษาคดีซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นพิเคราะห์ เห็นว่าข้อความที่คัดลिनนั้น เป็นปัญหาสำคัญ อันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรือขอชดเชยการอัยการหรือพนักงานอัยการ ซึ่งขอชดเชยการอัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่า มีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัย ก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

(มาตรา ๑๕๓ ตีร่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

อุทธรณ์นั้น ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นในกำหนดคลิบห้าวันนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่าน คำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง (มาตรา ๑๕๔ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา)

ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดย เบิก เผย เฉพาะแต่ในกรณีที่มีคนหรืออนุญาติให้คู่ความ มาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน (มาตรา ๒๐๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา)

นอกจากจะมีข้อความซึ่งต้องมีในคำพิพากษาของศาลชั้นต้น คำพิพากษาของ ศาลอุทธรณ์ต้องปรากฏข้อความดังต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. นามหรือตำแหน่งของผู้อุทธรณ์
 ๒. ข้อความว่า ยื่น ยก แก่ หรือกลับ คำพิพากษาศาลชั้นต้น
- (มาตรา ๒๑๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ในการนี้ กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและว่าด้วยคำ พิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้นมาบังคับที่ชั้นศาลอุทธรณ์ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่จะได้ มีบัญญัติไว้โดย เฉพาะแล้วในลักษณะอุทธรณ์ (มาตรา ๒๑๕ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา)

การฎีกา

คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภายในหนึ่ง เดือน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง ฎีกานั้น ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้น (มาตรา ๒๑๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในกรณีต่อไปนี้คือ

๑. ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่าง หรือเพียงแต่แก้ไข เล็กน้อย และให้หลังโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปีหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี (มาตรา ๒๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๒. ในคดีซึ่งศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ (มาตรา ๒๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๓. ปัญหาเรื่องวิธีการ เพื่อความปลอดภัยแต่อย่างเดียว (มาตรา ๒๑๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๔. ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือ เปลี่ยนโทษกักขัง เป็นโทษจำคุก หรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับ หรือกักขังเกี่ยวกับการรับทรัพย์สิน ถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษาลบคำพิพากษาศาลชั้นต้น (มาตรา ๒๑๘ ทรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๕. คดีซึ่งศาลชั้นต้น และศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง (มาตรา ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์ มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง (มาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

องค์คณะผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี

ศาลแขวงมีผู้พิพากษาหนึ่งนาย เป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดี แต่ถ้าจะลงโทษจำคุกจำเลย เกินกว่าหกเดือนหรือปรับ เกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เกินอัตราที่กำหนดแล้ว ก็ให้มีอำนาจพิพากษาได้ แต่จะต้องให้ผู้พิพากษาอีกอย่างน้อยนายหนึ่งตรวจสอบจำนวนและลงลายมือชื่อในคำพิพากษา เป็นองค์คณะด้วย (มาตรา ๑๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๒)

ศาลชั้นต้นนอกจากศาลแขวงต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองนาย จึงเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวง (มาตรา ๒๓ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม)

๒๐๘
ศาลอุทธรณ์ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองนาย และศาลฎีกาอย่างน้อยสามนาย
จึงเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีได้ (มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลยุติธรรม)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคน และผู้พิพากษา
สมทบอีกสองคน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นสตรีหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้
ส่วนการพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาที่มีเสียง
ข้างมาก เป็นองค์คณะพิพากษาคดีได้ (มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็ก
และเยาวชน พ.ศ. ๒๔๘๔)

งานฝ่ายราชทัณฑ์

งานราชทัณฑ์ เป็นงานป้องกันสังคม มีหน้าที่ควบคุมป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนี
พร้อมกับดำเนินการอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีประโยชน์ต่อสังคม
และประเทศชาติ

พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.
๒๕๑๖ ให้แบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ดังนี้คือ

- ก. ราชการบริหารส่วนกลาง
 ๑. สำนักงานเลขานุการกรม
 ๒. กองการเจ้าหน้าที่
 ๓. กองคลัง
 ๔. กองพัฒนาพฤตินิสัย
 ๕. กองทัณฑวิทยา

ประติษฐ์ พานิชการ, กฎหมายในหน้าที่กรมราชทัณฑ์ (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ราชทัณฑ์, ๒๕๑๗), หน้า ๑.

๖. เรือนจำกลาง
๗. เรือนจำพิเศษ
๘. ทัณฑสถาน
๙. สถานอบรมและฝึกวิชาชีพ
๑๐. ศูนย์อบรมพิเศษ
๑๑. สถานกักขัง
๑๒. สถานกักกัน
- ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
 ๑. เรือนจำจังหวัด
 ๒. เรือนจำอำเภอ

การปฏิบัติของผู้ต้องขัง จะต้องยึดถือหลักเกณฑ์ตามกฎหมายในหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีหลายฉบับ เช่นพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๙๘, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๐, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๓, พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การอบรมและฝึกอาชีพ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ พ.ศ. ๒๕๐๓ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๖, พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๑๐ ฯลฯ

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๑๐๗ วันที่ ๒๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖, หน้า ๘ - ๑๐.

กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งทัณฑสถานบำบัดพิเศษขึ้น โดยมีนโยบายสำคัญคือ มุ่งที่จะบำบัดรักษาผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยจากพิษของยาเสพติดโดยเฉพาะ โดยให้การบำบัด ทั้งทางการแพทย์ และอาชีวะบำบัด และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการควบคุมผู้ต้องขัง หรือนักโทษมิให้หลบหนีด้วย เพราะทัณฑสถานบำบัดพิเศษ มีสถานะภาพเป็นเรือนจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์ การดำเนินงานจึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์

การดำเนินงานของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ เริ่มต้นเมื่อรับตัวผู้ต้องขัง เข้าใหม่ จะดำเนินการตรวจสอบทะเบียนประวัติและรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ต้องขัง รวมทั้ง การตรวจสุขภาพร่างกาย และอบรมชี้แจงถึงระเบียบวินัยและการอยู่ร่วมกันภายใน ทัณฑสถานตลอดระยะเวลาที่ต้องโทษอยู่

งานหลักของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ คือการให้อาชีวะบำบัดโดยจัดให้มีการ ฝึกวิชาชีพทางการเกษตรกรรม จักสาน ช่างไม้ ช่างโลหะ เลี้ยงสัตว์ การศึกษา อบรมทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญ รวมตลอดทั้งธรรมศึกษา พร้อมทั้งกิจการค้ำคืนหา- การต่าง ๆ *

ในปัจจุบัน มีทัณฑสถานบำบัดพิเศษ รวม ๒ แห่ง คือ

๑. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ จังหวัดปทุมธานี (Medical Correctional Institution) จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๑๓๑๐/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ มีอาณาบริเวณตามอาณาเขตของเรือนจำชั่วคราว ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

๒. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๘๓๘/๒๕๑๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ อยู่ที่แขวงลาดยาว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ ๒๑ ไร่ ๓ งาน

* กระทรวงมหาดไทย กรมราชทัณฑ์, ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ เอกสารเผยแพร่ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ (โร เนียว).

๓. ทัดทสดานบำบักพิเศษขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๖๑๒/๒๕๒๑ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๑ อยู่ที่ตำบลพะล้ม อำเภอมืองจังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ ๒ งาน

๔. ทัดทสดานบำบักพิเศษลำปาง จังหวัดลำปาง จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๐๓/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ อยู่ที่ตำบลปลงแสนทอง อำเภอมืองลำปาง จังหวัดลำปาง มีเนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ ๒ งาน

๕. ทัดทสดานบำบักพิเศษหญิง จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๗๗/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๒ อยู่ที่ตำบลวังสัจ อำเภอดงดงบุรีจังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ประมาณ ๕ ไร่ ๓ งาน

๖. ทัดทสดานบำบักพิเศษพระนครศรีอยุธยา จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๗๐๖/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๒ อยู่ที่ตำบลประตูลี้ อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ๒ งาน ๑๖ ตารางวา^๑

^๑ เอกสารราชการของฝ่ายกฎหมาย กองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย (โรเนียว).

สถิติคดียาเสพติดที่พระราชอาณาจักร ปี พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๑

(จากแผนก ๕ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ)

ปี พ.ศ.	ประเภทคดี	คดีเกิด	จับผู้ต้องหาได้
๒๕๑๐	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๒, ๕๙๘	๒, ๕๓๗
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๖, ๕๖๕	๖, ๕๓๗
๒๕๑๑	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๒, ๐๖๑	๒, ๐๔๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๖, ๔๘๖	๖, ๔๘๘
๒๕๑๒	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๑, ๗๑๒	๑, ๗๐๖
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๕, ๘๘๑	๕, ๘๗๐
๒๕๑๓	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๑, ๖๙๘	๑, ๖๙๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๖, ๔๑๔	๖, ๔๐๓
๒๕๑๔	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๒, ๒๑๕	๒, ๒๑๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๗, ๑๘๒	๗, ๑๗๑
๒๕๑๕	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฝิ่นฯ	๒, ๓๖๙	๒, ๓๕๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดฯ	๘, ๒๙๖	๘, ๒๘๕

ปี พ.ศ.	ประเภทคดี	คดีเกิด	จับผู้ต้องหาได้
๒๕๑๖	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๒, ๒๒๓	๒, ๕๘๘
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๑, ๔๙๒	๑๑, ๔๓๑
๒๕๑๗	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๒, ๒๖๕	๒, ๒๓๘
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๓, ๓๐๖	๑๓, ๒๖๑
๒๕๑๘	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๑, ๓๓๒	๑, ๖๔๔
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๖, ๒๕๖	๑๖, ๒๑๓
๒๕๑๙	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๒, ๒๐๙	๒, ๒๐๙
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๕, ๓๔๘	๑๕, ๓๔๘
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติกันชน	๘, ๑๕๐	๘, ๑๕๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติพิษกระท่อม	๑๗๖	๑๗๖
๒๕๒๐	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๑, ๔๑๘	๑, ๔๑๘
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๒, ๓๕๐	๑๒, ๓๕๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติกันชน	๑๐, ๔๔๓	๑๐, ๔๔๓
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติกระท่อม	๒๖๔	๒๖๔
๒๕๒๑	ความผิดต่อพระราชบัญญัติฉีดยา	๒, ๐๓๐	๒, ๐๓๐
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติด	๑๑, ๓๓๒	๑๑, ๓๓๒
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติกันชน	๑๒, ๓๑๘	๑๒, ๓๑๘
	ความผิดต่อพระราชบัญญัติกระท่อม	๑๔๔	๑๔๔

การดำเนินคดีอาชญากรรมในต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกา

การจับกุมผู้กระทำผิด ผู้มีอำนาจจับกุมตัวผู้กระทำผิด คือ ตำรวจสหรัฐอเมริกา ซึ่งหน่วยงานตำรวจของสหรัฐอเมริกา มีอยู่ ๓ ระดับคือ ตำรวจในระดับรัฐบาลมีอยู่ ๕๐ แห่ง ตำรวจระดับมลรัฐมีอยู่ ๒๐๐ แห่ง และตำรวจระดับท้องถิ่นมีอยู่ ๓๘,๗๕๐ แห่ง รวมเป็นหน่วยงานทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ หน่วย ซึ่งต่างเป็นอิสระต่อกัน^๑

การสอบสวน หน่วยงานของตำรวจที่มีหน้าที่สอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม คือ หน่วยงานสืบสวนสอบสวนทั่วไป (General Assignment)^๒ นอกจากนั้นยังมีการท้องถิ่น (District Attorneys) ก็มีอำนาจในการสอบสวนและควบคุมตรวจสอบการสอบสวนของตำรวจ เว้นแต่คดีไม่ร้ายแรง (Less Serious Crimes)^๓

การฟ้องคดี ผู้มีอำนาจฟ้องคดีคือพนักงานอัยการ

การพิจารณาพิพากษาคดี ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีคือศาล

ศาลในสหรัฐอเมริกามี ๒ ประเภทคือ

๑. ศาลสหรัฐ (Federal Courts) เป็นศาลของรัฐบาลกลาง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ และความผิดกฎหมายแห่งรัฐ สนธิสัญญา กฎหมายทางทะเล และคดีพิพาทระหว่างมลรัฐต่าง ๆ มี ๓ ชั้น คือศาลชั้นต้น (District Courts) ศาลอุทธรณ์ (Courts of Appeals) และศาลฎีกา (Supreme Court)

๒. ศาลมลรัฐ (State Courts) เป็นศาลที่แต่ละมลรัฐจัดตั้งขึ้นเอง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายในมลรัฐนั้น ๆ ศาลมลรัฐนี้อาจแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ศาลชั้นต้นแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น ศาลแขวง ศาลจราจร ศาลครอบครัว ฯลฯ

ประเทศฝรั่งเศส

การจับกุมผู้กระทำผิด ผู้มีอำนาจในการจับกุมตัวผู้กระทำผิดคือตำรวจ

^๑ ประเสริฐ เมฆมณี, ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม (กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์จำกัด, ๒๕๑๘), หน้า ๕๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๗.

การสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวนผู้กระทำผิด คือตำรวจฝ่ายคดี และอัยการ ซึ่งแล้วแต่ดุลพินิจของอัยการว่าจะสอบสวนเองหรือจะให้ตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวน^๑

การฟ้องคดี ผู้มีอำนาจฟ้องคดี คืออัยการ ซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงยุติธรรม^๒

การพิจารณาพิพากษาคดี ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี คือศาล

ศาลของประเทศฝรั่งเศสแบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ

๑. ศาลชั้นต้น

๒. ศาลอุทธรณ์

๓. ศาลฎีกา

ศาลชั้นต้น มีหลายประเภท เช่นศาลแขวง ศาลไต่สวน ศาลอาญาธรรมดา ศาลอาญาอุกฤษฏ์โทษ เป็นต้น เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงภายในบังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว คู่ความมีสิทธิฎีกาได้ เฉพาะข้อกฎหมาย^๓ เท่านั้น การพิจารณาคดีของศาลฝรั่งเศสนั้น คล้ายคลึงกับศาลไทย ที่แตกต่างกันก็คือในศาลอาญาอุกฤษฏ์โทษของฝรั่งเศส มีคณะลูกขุนร่วมพิจารณาคดีด้วย

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๗.

^๒ วิฑูร เทพพิทักษ์, "ระบบการศาลในประเทศฝรั่งเศส", ๒ ตุลาคม

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖.

ประเทศญี่ปุ่น

การจับกุมผู้กระทำความผิด เป็นหน้าที่ของตำรวจ

การสอบสวน เป็นหน้าที่ของอัยการ

อัยการของญี่ปุ่นสังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่งตั้งโดยพระบรมราชโองการของ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เช่นเดียวกับผู้พิพากษา มีหน้าที่ทำการสอบสวน ควบคุมการสอบสวน และเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบการสอบสวน มีอำนาจเสนอแนะให้จับกุม สั่งระงับ คดี ตลอดจนเสนอคำฟ้องต่อศาล อัยการและผู้พิพากษามีฐานะเท่าเทียมกัน และมีอัยการประจำทุกศาล^๑

การฟ้องคดี เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ

การพิจารณาพิพากษาคดี เป็นอำนาจหน้าที่ของศาล

ศาลยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น ๕ ประเภทคือ

๑. ศาลฎีกา (The Supreme Court) เป็นศาลสูงสุด รับฎีกาทั้งคดีแพ่ง และคดีอาญา คดีโดยทั่วไปมาจากศาลอุทธรณ์ แต่ในคดีแพ่งทั้งปวง ถ้าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงกัน ก็อาจจะฎีกาคำพิพากษาของศาลจังหวัดตรงไปยังศาลฎีกาได้ และในคดีอาญาถ้าหากศาลล่าง เห็นว่ากฎหมายใช้ผิดต่อรัฐธรรมนูญ ก็อาจจะส่งสำนวนไปให้ศาลฎีกาวินิจฉัยได้

๒. ศาลอุทธรณ์ (The High Courts) มีอยู่ ๘ ศาล ในนครใหญ่ ๆ รับอุทธรณ์คดีมาจากศาลจังหวัด หรือศาลครอบครัวในคดีแพ่งทั้งหลาย หรือศาลแขวงในคดีอาญาทั้งหลาย

^๑ หลวงอรธไถวัลย์และ พล.ท.สุข เปรมนาวิน, ระบบอัยการและศาลทหาร (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๐), หน้า ๒๖.

๓. ศาลจังหวัด (The District Courts) โดยปกติแล้ว ศาลจังหวัด เป็นศาลที่เริ่มต้นรับฟ้องคดี แต่ก็มียุติอำนาจที่จะรับอุทธรณ์คดีที่มาจากศาลแขวงบางอย่างได้ การพิจารณาคดีกระทำโดยผู้พิพากษา ๑ คน แต่เมื่อจะพิพากษาคดีต้องมีผู้พิพากษา ๓ คน เป็นองค์คณะ

๔. ศาลครอบครัว (The Family Courts) ศาลครอบครัวและสาขาของศาลนี้ตั้งอยู่ในที่แห่งเดียวกับศาลจังหวัด และทำหน้าที่เกี่ยวกับคดีครอบครัวคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งปวง ทุกคนจะต้องได้รับการพิจารณาคดีก่อนหน้าผู้พิพากษา ๑ คน และกระบวนการพิจารณาแตกต่างออกไปจากคดีธรรมดา

๕. ศาลแขวง (The Summary Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ เยน และคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือมีเพียงโทษปรับ^๑

ระบบศาลยุติธรรมของญี่ปุ่น มีวิธีพิจารณาที่แปลกออกไป กล่าวคือถึงแม้จะมีค่าพิพากษาเสร็จ เด็กขาด หรือถึงที่สุดแล้วก็ตาม คุณความดีมีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นอีกครั้งหนึ่งได้ ในเมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดไปแล้ว ต่อมาปรากฏว่าตามพยานหลักฐานใหม่ว่าผู้นั้นบริสุทธิ์ ส่วนโจทก์ก็มีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ ในเรื่องเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ทั่วไป^๒

^๑ ชุตุมิ สวัสดิ์ทิต, "ระบบตุลาการในประเทศญี่ปุ่น", ๒๖ บทบัญญัติ

๔ : ๘๑๘ - ๘๑๙.

^๒ ประภาส อวยชัย, "ศาลยุติธรรมนานาประเทศ" ๑๐ คุณพาน

๓ : ๒๖๘.